

"לבניינה של תורה"
שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י – חלק רצה
"קבעת עיתים לתורה?"

לימוד הדף היומי

"וְהָיוּ נְבָנִים"

ימי ספירת העומר, בהם אנו מצויים, הם ימי הכנה למתן תורה, ככתוב בספר "החינוך"¹ ובספרים נוספים.² אלו הם ימים בהם עלינו להשתדל לעסוק יותר בתורה. אכן, ודאי שניסיונות הקיץ מכבידים מאוד, ולכן אני בעניי חושב שהשומר מצרות נפשו יעשה חשבון מדוקדק בטרם ייצא מהישיבה לכל מטרה שהיא. כל הליכה וכל נסיעה הן ניסיונות שראוי לאדם שלא להעמיד את עצמו בהם, אלא במידה וקיים הכרח אמיתי בבחינת "ליכא דרכא אחריתא"³. הלוא ימים אלו מועדים לנפילות ואין צורך להוסיף עליהם יותר. אדרבה, נוסיף ונרבה בלימוד תורה.

"וְאוֹתֵי יוֹם יוֹם יִדְרְשׁוּן"

בישיבה אנו עוסקים בעיקר בלימוד מסכת קידושין הנפלאה – ככל מסכתות הש"ס,

הכוללת יסודות שעל כל יהודי ללמוד בשנים בהן הוא מצוי בין כותלי הישיבה.

אולם, ברצוני לעסוק היום בנושא מיוחד הנוגע ביותר לחיינו, בפרט כבני ישיבות הסדר.

ברצוני לשתף אתכם באירוע שהתרחש השבוע ומאוד ריגש ושימח אותי. במוצאי שבת האחרון התקיים סיום ש"ס בביתו של אחד מבוגרי הישיבה, בשם אריאל פרץ. הזכרתי את שמו, למרות שייתכן שאינו חפץ בכך, לאור דברי הרשב"א⁴ והרמ"א⁵ שפסקו ש"מפרסמין עושי מצווה", כדי שילמדו מהם. הסיום נערך בהשתתפות חברי מחזורו בישיבה והרב גדי שליון שליט"א.

בחור זה למד בישיבה כחמש שנים במסגרת ישיבת ה"הסדר", כרוב הציבור כאן, ופנה ללימודים אקדמיים. כעת הוא עובד כעורך דין בירושלים. לפני כשנתיים-שלוש, כשביקר בישיבה, פגשתי אותו מחוץ לבית המדרש והוא סיפר לי שמאוד השפיע עליו והועיל לו, העובדה שאנו בישיבה מעוררים רבות אודות קביעות בלימוד הלכות אחרי התפילה. הוא התבטא שהדבר "מחזיק אותו". ייתכן שאף אמר שהוא לומד בעודו עטור בתפילין אחר תפילת שחרית, כפי שתמיד אני ממליץ לכל אחד שלא לחלוץ את התפילין מיד לאחר התפילה אלא להישאר ללמוד בעודן עלינו. על ידי כך ניתן לזכות

¹ מצווה שו: "נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא".

² עיין הכתב והקבלה, פרק כג, פסוק יא: "כי כל הימים שמפסח ועד עצרת הם באמת ימי הכנת ההשתעבדות, להיות מוכשר וראוי אל ההשתעבדות האמתי והוא יום מתן תורה, אשר לתכליתו היתה היציאה ממצרים"; סידורו של שבת, חלק א, שורש ז, ענף ב: "קודם בא חג הקדוש חג השבועות המעודת לקבלת התורה... צריך אדם מישאל לספור שבע שבועות תמימות, והוא לנקות ולזכך ולטהר ולספור את גופו בהארה נפלא... ועל די זה גם שורש חלק נשמתו יבורר ויצא מבחינת הקליפות השולטין עליו".

³ עיין בבא בתרא, דף נג, עמוד ב

⁴ שו"ת הרשב"א, חלק א, סימן תקפב

⁵ יורה דעה, סימן רמט, סעיף יג

בלימוד בתפילין, שזהו דבר גדול הפועל רבות על הנפש.⁶

השבוע נוספה קומה לשמחתי. בפגישה ההיא הוא לא סיפר לי בצניעותו דבר נוסף. לפני שבע שנים, כאשר היה בשיעור ה', הוא למד אצל הרב גדי, שהתחיל ללמוד איתם גמרא לפי הדף היומי. אריאל, שכבר אז ידע שפניו ללימודים אקדמיים, המשיך בלימוד זה לאורך השנים עד שזכה לסיים את הש"ס כולו. לכן, הוא חש הכרת טובה כלפי הרב גדי שדחף אותו ללימוד זה, כחלק מהחינוך בישיבה, והזמין אותו לסיום הש"ס יחד עם חברי מחזורו בישיבה. פלאי פלאות.

"וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה"

ברצוני לדבר על דברים לא פשוטים. התורה ניתנה לכלל ישראל, כפי שאנו מברכים: "אשר בחר בנו מכל העמים, ונתן לנו את תורתו". התורה לא ניתנה רק ליושבי בית המדרש. אין כוונת התורה שרק בשנות הישיבה יעסוק אדם בתורה ולאחריהן יפנה לעיסוקיו הפרטיים. הרי לא רק בני ישיבה אומרים בתפילתם "פִּי הֵם תְּיַיְנוּ וְאֶרְךְ יַמֵּינוּ, וּבָהֶם נִהְגָּה יוֹמָם וְלַיְלָה", אלא כל יהודי מתפלל כך ומצווה בזה.

הרי החיים בעידן שלנו מורכבים כל כך, עמוסים כל כך, גדושים כל כך. עלינו להינשא, לגדל משפחה, לפרנס, לעשות מילואים, להיות שותפים בקהילה, לפעול למען כלל ישראל בצרכי ציבור למיניהם, ומשימות רבות וחשובות נוספות. עושים כל כך הרבה, והימים עמוסים. כיום, אדם העובד לפרנסתו נדרש ליותר ויותר שעות. אולם, הרי גם במצב זה מוטל עלינו

לקיים: "וּבָהֶם נִהְגָּה יוֹמָם וְלַיְלָה". מילים אלו אינן מתארות רק את שנות הישיבה. שנים אלו אינן כעין 'מתנה' לרבש"ע, שלאחריהן פונים איש איש לדרכו.

לאמתו של דבר, הדבר קרוב אלינו אף יותר. רק לפני שבוע חזרנו מ"בין הזמנים", ובעוד שלושה חודשים בדיוק מהיום נצא שוב ל"בין הזמנים". אלו הם ימים שהם כעין מודל זעיר של החיים. כיצד מקיימים בימים אלו את הציווי "וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה"? הלוא ציווי זה לא נאמר רק ביחס לתקופת ה"זמן". ייתכן שישנם בין בני הישיבה כאלה השקועים בלימוד ללא הרף גם ב"בין הזמנים" כבאמצע "הזמן", אולם דומני שרוב הציבור אינו נוהג כך. הרי יש לעזור בבית לקראת פסח, ולקיים שמחת המועד עם המשפחה, והרי נסענו לטיול "מים אל ים" עם הישיבה ולטיולים אחרים בארץ ישראל, וממילא למדנו פחות בהתמדה.

"ויקבע עת ללמוד"

התשובה לכך מאוד פשוטה, כמודל לכל החיים, אשר צריך להתחנך אליו כבר בזמן הישיבה. התשובה היא: קביעות!

בעל ה"טורים" העמיד את בניין סדר יומו ההלכתי של יהודי. הוא חילק אותו לארבעה חלקים ופתח ב"אורח חיים", העוסק ביומו של אדם מישראל החל מהתעוררותו משנתו עד לסיומו בקריאת שמע שעל המיטה. כך יהודי חי לפי "שולחן ערוך". יהודי הוא יהודי על כל מעלותיו קדושתו וסגולתו, אך למעשה הוא מנהל את חייו בהתאם ל"שולחן ערוך", הן בעסקו בתפילתו והן בעסקו בעסקיו.

⁶ עיין משנה ברורה, סימן לו, סעיף קטן ז. עיין עוד במקורות המצוינים בפסקי תשובות, סימן כה, הערה 198.

⁷ יהושע, פרק א, פסוק ח

איזה זמן ניתן 'לגזול'? הלוא אנו עמוסים במשימות רבות כל כך – עלי להיות במשרד, להביא את הילדים, לשרת בצבא קבע, לשרת במשטרה, ללמד בישיבה – כל אחד לפי עניינו. מגדיר ה"משנה ברורה"¹²: "דעיקר מצות תלמוד תורה אין לה שיעור, וחובה הוא כל היום כל זמן שיש לו פנאי". על האדם מוטלות חובות רבות ושונות. בשעות בהן הוא עסוק בכך אכן אינו יכול ללמוד תורה. אבל משיתפנה מכך הרי ששוב מוטלת עליו חובה זו.

בעברית המודרנית ניתן לנסח זאת שבמילים אלו הגדיר ה"משנה ברורה" את "תרבות הזמן הפנוי" של עם ישראל, שהיא תרבות לימוד תורה. ממילא את "שר החינוך והתרבות" יש לכנות "שר החינוך והתורה", שהרי זוהי תרבות הזמן הפנוי אצלנו...

העולם המודרני מציב אתגרים שונים המרחיקים את האדם מלימוד תורה. אמנם, ה"מסילת ישרים" – ספר היסוד בעולם התורה ובחיו של יהודי – בדברו אודות הזהירות¹³, מלמדנו שהדרך לזהירות, לחיים הישרים, היא על ידי לימוד תורה בלבד. הרי הגמרא אומרת¹⁴: "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין". כותב ה"מסילת ישרים": "והנה פשוט הוא, שאם הבורא לא ברא למכה זו" – ליצר הרע – "אלא רפואה זו, אי אפשר בשום פנים שירפא האדם מזאת המכה בלתי זאת הרפואה. ומי שיחשוב להינצל זולתה, אינו אלא טועה", וחיו יתנהלו בצורה עקומה, כפי שניתן להבחין במציאות. על כן לימוד התורה הוא הכרחי עבורנו, מלבד היותו מצווה. גם זה שלא

בסיום הלכות תפילת שחרית מבאר "הטור" את הדבר שעל יהודי לעשות בסיימו את תפילתו. הכותרת לסימן קנ"ה ב"שולחן ערוך" היא: "לילך מבית הכנסת לבית המדרש". מפרט המחבר⁸: "אחר שיצא מבית הכנסת" והתפלל שחרית "ילך לבית המדרש" – בעבר הייתה הבחנה ביניהם – "ויקבע עת ללמוד. וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירו אף אם הוא סבור להרוויח הרבה". לימדנו המחבר שיש לקבוע זמן ללימוד מיד לאחר התפילה.

"כל זמן שיש לו פנאי"

אכן בעידן המודרני הדבר קשה ליישום באופן זה. אם אדם ינהג כך ייתכן ויאחר למקום עבודתו. למשל, הוא מתפלל במניין של שעה שבע ותחילת העבודה היא בשעה שמונה, בפרט שייתכנו קשיי תנועה בדרכים. לעיתים אף דורשים ממנו להגיע למקומות מרוחקים יותר. על כל פנים, יש ללמוד מדברי המחבר שצריך "לקבוע עיתים לתורה", צריך שיהיה זמן קבוע ללימוד תורה⁹.

מה פירוש המילה "לקבוע"? כמובן שהמובן הפשוט הוא שיהיה זמן קבוע ללימוד. אולם, כתבו האחרונים¹⁰ שישנה משמעות נוספת למילה זו: לגזול, כלשון הנביא¹¹: "ואתִּי אַתֶּם קִבְּעִים". צריך 'לגזול' את הזמן.

⁸ שם, סעיף א

⁹ משנה ברורה, סימן קנה, סעיף קטן ד: "הכוונה בקביעת עתים לתורה הוא שצריך האדם ליחד עת קבוע בכל יום שלא יעבירו בשום פעם".

¹⁰ ציין שערי תשובה, אורח חיים, סימן קנו, סעיף קטן ב: "והגאון בעל הפלאה ז"ל (פתחא זעירא, אות לה) פי' ש'קבעת' הוא מלשון 'קבען פלניא', שאף מי שהוא טרוד גדול בעסקיו יש לו לגזול מזה עת ללמוד תורה".

¹¹ מלאכי, פרק ג, פסוק ט. "היקבעו; קובעים"; 'קבענוך' - עניין גזלה ולקחת הדבר בהכרח, וכן (משלי, פרק כב, פסוק כג): 'וקבע את קובעיהם נפש' (רד"ק).

¹² שם, סעיף קטן ד

¹³ תחילת פרק ה

¹⁴ קידושין, דף ל, עמוד ב

שנים יודו על כך. ברצוני לעורר על לימוד הדף היומי. אכן, הדבר קשה, אבל בתחושה זו יש מעצת היצר, כפי שאומר ה"מסילת ישרים" שיצר הרע הוא מלומד וימציא לנו הרבה תירוצים. ישנה דרך להתגבר על חסם זה.

"כִּי בְּתַחֲבֻלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה"

סיפרתי על "סיום" זה לחברותא שלי מימי לימודי בישיבת "הכתל" – הרב דוד תורג'מן שליט"א, ראש ישיבת דימונה. הוא השיב לי בסיפור שאירע לו: בערב פסח התקשר אלי אחד מתלמידינו המשרת בגבעתי, והודה לי על כך שחינכתי אותם ללימוד דף היומי. בעודו משרת בצבא בתפקיד קרבי הוא ממשיך להקפיד על לימוד דף יומי. הדבר מתאפשר לו הודות לכך שהוא נעזר בעזרים שונים המצויים כיום לרוב: "שוטנשטיין", "ושננתם", "מתיבתא" ואחרים.

בדורנו ישנו שפע בכל התחומים, ישנן אין סוף אפשרויות. גם בתחום לימוד התורה ישנן כיום אין-סוף אפשרויות: יש שיעורים באינטרנט, יש "שוטנשטיין" ו"מתיבתא", יש מסכת זבחים של "מכון המקדש", וכן דרכים רבות נוספות. לדוגמא, ראיתי הבוקר תלמיד חכם הקשור לישיבה הולך ובידו חוברת צבעונית. הבנתי – הוא לומד דף יומי. אכן, הוא למד מסכת זבחים, אותה התחילו בדף היומי לפני מספר ימים. מתי ייצא לנו ללמוד את סדר "קדשים"? מה נענה כשישאלונו אחרי מאה ועשרים: "הקבעת עיתים לתורה"? האם למדת סדר קדשים?¹⁷

ייתכן שהיצר הרע ימנענו מכך בטענה שלא מתאים ללמוד כך. אומר ברורות:

נשאר ללמוד בישיבה אחר שנות הלימוד ב"הסדר" מחויב בזה, שהרי גם הוא חפץ בחיים, גם הוא מתפלל "וּבְהֵם נִהְיָה יוֹמָם וְלַיְלָה", גם הוא מחויב לקיים את דברי המחבר בסימן קנ"ה. חובה זו מוטלת עליו בדיוק כפי שמוטלת על זה שנשאר בישיבה והמשיך ללמוד, ההבדל הוא רק במינון¹⁵.

כיצד יפנה אדם לעצמו זמן לכך? אספר לכם את שלימדנו מו"ר הרב הדרי¹⁶. הרב הדרי היה מטיל עלינו, בתום השיעור שהיה ביום שישי בשש בבוקר, כמשימה לשבוע הבא להכין את כל פרשיות א' וב' במדרש רבה. פעם מישהו התלונן באוזניו שאין לו זמן לכך. אכן מדובר היה בבחור רציני שלמד בהתמדה רבה. לימדנו אז הרב יסוד בחיים: "מי שיש לו זמן – יש לו זמן להכל, מי שאין לו זמן – אין לו זמן לכלום". כדאי לזכור את כלל גדול זה, על ידו אפשר לעצב את החיים בצורה נכונה.

"כל הרוצה ליטול יבא ויטול"

בישיבה אנו מחזקים פעמים רבות את עניין לימוד עמוד יומי בהלכה הנהוג פה. לפנינו הזדמנות נפלאה לסיים ב"זמן קיץ", בשלושת החודשים שמת' באייר עד לט' באב, את סימני ה"שולחן ערוך" החל מהלכות קידוש וכלה בהלכות הבדלה. על ידי קביעות קצרה זו לאחר התפילה נוכל להתמצא בפרטי הדינים המעשיים הללו, הנוגעים לכל אחד ואחד. זמן זה הוקצה בישיבה למטרה זו.

ברצוני לעורר היום על דבר אחר, אשר בטוחני שחלק יתעוררו מדברי ובעוד שבע

¹⁵ עיין אור שמת, הלכות תלמוד תורה, פרק א, הלכה ב
¹⁶ הדברים נאמרו יום לפני הסתלקותו, זצ"ל.

¹⁷ עיין נפש החיים, שער ד, פרק ב בשם מדרש משלי

”רק חזק ואמיץ”

אסיים במה שפתחתי בו. העידן המודרני מציב בפנינו אתגרים רבים, אבל גם מעניק לנו אפשרויות רבות לעשות טוב. צריך לעשות רק דבר אחד – להחליט! לאחר ההחלטה יהיה המימוש יותר בקלות. לימדני מו”ר הרב יעקב כ”ץ שליט”א: כאשר אדם מצהיר שיעשה משהו ”מחר”, דבר אחד בטוח – היום הוא בטוח לא יעשה, ואם אכן יעשה זאת מחר לא ידוע. לפיכך אני אומר שצריך פשוט להחליט על הדרך בה נקיים בכל חיינו את ”וְהָיְתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה”, על הדרך בה נממש את פסק המשנה ברורה, על התשובה אותה נענה כשישאלנו אחרי מאה ועשרים שנה: ”מה עשית בזמנך הפנוי?”

נסיים בדברי הגמרא האומרת¹⁸: ”מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים – בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו”. הבוחר ומחליט תהיה לו גם סייעתא דשמיא להצליח.

כאשר הינך לומד את מסכת העיון למד בגמרא רגילה, כפי שלמדו בכל הדורות. אולם, כאשר ברצונך 'לחטוף' דף יומי ולחנך לזאת את עצמך היעזר בדבר שיועיל לך 'לצלוח' כל יום דף – ספר שיקל על הלימוד או הקלטה של שיעור. העיקר שתילמד! הרי יום אחד אולי תהיה רופא, אולי תהיה עורך דין, אולי תהיה ר”מ, ולא יהיה לך זמן להעמיק. – איך תדע את הש”ס? מה תגיד כשישאלו אותך ביום הדין: ”הקבעת עיתים בסדר קדשים?” אכן, לימוד זה אינו עיוני, אבל הוא עדיף לאין מונים מהאפשרות האחרת – שלא ללמוד כלל.

אלפים בכל רחבי העולם היהודי קובעים עיתים ללימוד הדף היומי. כאשר שני יהודים נפגשים בכל מקום שהוא מיד יש באפשרותם להתחיל וללמוד יחד. כל כך הרבה עוסקים בדף היומי, זה מדהים! ישנו יהודי בבני ברק, בשם הרב קובלסקי, שהפך את העולם היהודי והטמיע בו את לימוד הדף היומי. כיום גם במשרדים של עורכי דין או רואי חשבון מתאספים ולומדים את הדף היומי.

מו”ר הרב אביגדר נבנצל שליט”א, שיהיה בריא לאורך ימים ושנים טובות, מסתמא כבר מזמן סיים את הש”ס מאתיים פעמים. השבוע עמדתי לידו בתפילה, בעוד הוא למד מסכת קידושין. בעודי מתפלל שחרית הוא הספיק כבר לעבור על מספר דפים. אולם, התורה לא ניתנה רק לרב נבנצל וליושבי בית המדרש, אלא לכל עם ישראל. על כן שאלה זו נוגעת לכל אחד ואחד מאיתנו ועלינו לברר את המוטל עלינו.

¹⁸ מכות, דף י, עמוד ב

